

SEEMILÄISET KIELET MURTEINEEN JA ALUEINEEN

Johanan Ben-Israel 5766 — יוחנן בן-ישראל ה'תשס"ו

Vuorilinnan Opintokeskus – <http://www.metzudah.com>
Copyright © Johanan Ben-Israel 2006

Päivitetty 04.04.2006

KIELIHAARA

- **kieli** (selitys) [nykykieli punaisella]
 - **murre**, **murrealue** tai **kielimuoto** (selitys) [nykymurre(alue) punaisella]
 - **paikallismurre** tai klassisen kielen **kehitysmuoto** (selitys) [nykymurre punaisella]

ITÄSEEMILÄISET KIELET

- **akkadi** (koko Mesopotamian alueen muinainen kieli, joka myöhemmin sulautui lähes täysin valtakunnanarameaan ja myöhemmin 600-luvulta alkaen arabiankielen islamilaisen arabi-invaasion myötä)
 - **assyria** (pohjoinen murrealue muinaisessa Assurin tai Assyrian valtakunnassa)
 - **babylonia** (eteläinen murrealue muinaisessa Baabelin tai Babylonian valtakunnassa)
 - **nykyakkadi** (lähinnä Irakissa puhuttu arabialaisvaikutteinen nykyakkadi)
 - **akkadinkieli** (nykyinen akkadinkieli on oikeastaan arabian murre, jossa on vaikutteita myös alueen aiemmista kielistä, akkadista ja valtakunnanarameasta)

LUOTEISSEEMILÄISET KIELET

- **ugarit** (Syyrian rannikolla sijainneen muinaisen Ugaritin kaupungin alueen kieli, lähellä nykyistä Latakian tai Al Ladhijjahin kaupunkia)
- **heprea** (klassinen kieli, josta vain muinaiset maltan ja heprean murteet ovat jääneet eloon ja kehittyneet toisistaan riippumatta täysin erilaisiksi moderneiksi nykykieliksi)
 - **foinikia ja kanaani** (lähinnä Libanonin rannikon ja Syyrian eteläisen rannikkoalueen murrealue, kanaania puhuttiin myös Israelin alueella ennen kuin israelilaiset tulivat maahan)
 - **malta** (Maltan saaren foinikialaisen siirtokunnan murre sekä siitä kehittynyt nykykieli)
 - **maltankieli** (nykyisessä maltankielessä on paljon vaikutteita italiasta)
 - **puuni** (Karthagon kaupungin foinikialaisen siirtokunnan murre Pohjois-Afrikassa)
 - **moobi** (Ammonin, Mooabin ja Edomin alueiden murrealue Israelin itäpuolella)
 - **heprea** (Israelin maan murrealue ja myöhemmin juutalaisten käyttämä kieli)
 - **muinaisheprea** (ennen Raamatun tekstien kirjoittamista puhuttu murre)
 - **klassinen heprea** (Raamatun tekstien ja niiden kirjoittamisen ajan kielimuoto)
 - **Mišnan heprea** (Mišnan ja Talmudin kirjoittamisen ajan murre ja kielimuoto, tänä aikana heprea hävisi puhuttuna kielenä ja jäi elämään vain oppineiden kirjoittamaksi kieleksi, se sisältää paljon arameankielen sanoja ja vaikutteita)
 - **keskiajan heprea** (kehittyi edellisestä myöskin kirjoitettuna kielimuotona)
 - **nykyheprea** (Eliezer Ben-Jehudan luoma nykyisen Israelin valtion virallinen kieli)
- **aramea** (klassinen kieli, joka lähes täysin sulautui arabiaan islamilaisen arabi-invaasion tuloksena)
 - **muinaisaramea** (Syyrian ja luoteisen Mesopotamian murrealue, muinaisarameaa puhuttiin jo Raamatun patriarkkojen ja vielä Israelin kuninkaidenkin aikoina)
 - **valtakunnanaramea** (babylonialais- ja persialaikojen kansainvälinen yleiskieli tai kielimuoto)
 - **itäaramea** (lähinnä muinaisen Syyrian ja Mesopotamian alueilla sijainnut murrealue)
 - **vanha syyria** (ajanlaskun vaihteen aikoina koko Syyrian ja Mesopotamian alueilla puhuttu murre, joka kehittyi lähinnä valtakunnanarameasta)
 - **syyria** (600-luvulle saakka Syyrian alueella puhuttu murre)
 - **mandea** (Etelä-Irakin gnostilaisen kristillisen lahkoon säilyttämä kielimuoto)
 - **talmudin aramea** (Babylonialaisen Talmudin käyttämä kielimuoto 400-luvulla)
 - **nykyitäaramea** (nykyinen Syyriassa puhuttu murre, joka on jo lähes hävinnyt arabian tieltä)

- länsiaramea (lähinnä muinaisen Israelin alueella ja lähialueilla sijainnut murrealue)
 - palmyra (Syyrian autiomaassa karavaanien tärkeän kauppareitin varrella sijainneen kuningas Salomon perustaman Tarmudin eli Palmyran keidaskaupungin murre)
 - samaria (Israelin pakkosiirron jälkeen Samarian alueella puhuttu murre)
 - nabatea (Juudan eteläpuolella eläneen pienen edomilaisen kansan murre)
 - juutalaisaramea (Targumien ja Jerusalemilaisen Talmudin kielimuoto 400-luvulla)

ETELÄSEEMILÄISET KIELET

- arabia
 - muinaisarabia (ennen klassisten runoilijoiden aikaa puhuttu murre Arabianniemiäällä)
 - klassinen arabia (klassisen runouden, arabian kielioopin ja Qoraanin kieli sekä nykyarabian kirjakielen perusta)
 - klassinen arabia (klassisen arabialaisen runouden ja kielioopin kieli)
 - qoraaninarabia (Qoraanissa käytetty arabiankieli)
 - arabian kirjakieli (kaikkien islamilaisten maiden virallinen arabiankielen muoto, joka on pohjana arabiankielisissä julkaisuissa, lehdissä ja uutisissa ym.)
 - nykyarabia (puhuttu kielimuoto lukuisine murrealueineen ja nykymurteineen, jotka pitävät sisällään myös islamilaisen arabi-invaasion arabiaan sulattamia muita seemiläisiä kieliä)
 - nykyarabia (Saudi-Arabiassa ja sen lähialueilla puhuttu kieli)
 - palestiinanarabia (lähinnä Israelin ja Jordanian alueilla puhuttu arabian muoto)
 - egyptinarabia (Egyptissä puhuttu arabian muoto)
 - afrikanarabia (Pohjois-Afrikan valtioissa puhuttu arabian muoto)
- eteläarabia (Arabianniemiäällä eteläosissa, lähinnä Jemenissä, puhuttu kieli)
 - eteläarabia (lähinnä Jemenissä puhuttuja nykyisen eteläarabian murrealueen kielimuotoja)
- etiopia (Etiopian alueella puhuttu seemiläinen kieli murteineen, läheistä sukua eteläarabialle)
 - amhara (etiopiankielen nykyinen murrealue)
 - tigre (etiopiankielen nykyinen murrealue)
 - tigrinja (etiopiankielen nykyinen murrealue)